

Nr 175

Utlåtande i anledning av väckta motioner om minskning av kostnaderna för skolböcker.

(2:a avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Per-Olof Hanson* (I: 565) och den andra inom andra kammaren av herr *Gustafsson* i Skellefteå m. fl. (II: 677), har hemställts, att riksdagen — i samband med den av Kungl. Maj:ts proposition nr 162 aktualiserade behandlingen av budgetfrågorna — måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa,

1) att åtgärder vidtages för att befrämja övergång till lånesystem i stället för fria läroböcker i skoldistriktet med undantag för de böcker, som angivits i motionerna, och för att med tillämpande av andra i motionerna redovisade besparingsmöjligheter minska kostnaderna för läroböckerna, samt

2) att den i motionerna föreslagna ändringen i grunderna för ifrågavarande bidrag till kommunerna genomföres så att en besparing kan vinnas för budgetåret 1960/61 om 5 milj. kronor.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande yrkanden får utskottet hänvisa till motionen II: 677.

Utskottet har funnit sig icke böra tillstyrka förevarande förslag och hemställer alltså,

att motionerna I: 565 och II: 677 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 27 november 1959

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 171.

Reservationer

1) av herrar *Axel Johannes Andersson*, *Sunne*, *Edström*, *Malmborg*, *Wedén* och *Gustafsson* i Skellefteå, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställen bort ha följande lydelse:

»Motionärernas yrkande avser att sådana bestämmelser införes fr. o. m. den 1 januari 1960 att statsbidraget för kommunernas kostnader för tillhandahållande av fria läroböcker — inräknat i det s. k. lärarlönebidraget — för budgetåret 1960/61 skall kunna minskas med 5 milj. kronor. Förslaget innebär, att statsbidraget skall beräknas på kostnader vid tillämpning av lånesystem i stället för det nuvarande gåvosystemet.

I motionerna påpekas, att erfarenheterna av systemet av fria läroböcker har visat att vissa kommuner genom att lämna ut böckerna som lån i stället för som gåva kunnat göra väsentliga besparingar. Vidare hänvisas till en inom skolöverstyrelsen utförd undersökning varav framgår att gåvosystem tillämpas i 51 % av samtliga kommuner, blandat gåvo- och lånesystem i 39 % och renodlat lånesystem i 10 %.

För att hela den föreslagna besparingen skall kunna vinnas under budgetåret 1960/61 krävs att de föreslagna ändringarna i bestämmelserna göres fr. o. m. den 1 januari 1960.

Vid genomförande av lånesystem skall undantag göras för sådana böcker — första läseboken, psalmbok, ordlista, etc. — som bedömes ha särskilt värde för eleverna. Motionärerna framhåller vidare, att system med lån i stället för gåva skulle underlättas, om man i större utsträckning än hittills använde flerårsböcker. Även andra liknande rationaliseringsåtgärder hör vara möjliga. Bättre bindning och papperskvalitet kan öka en boks livslängd utan att kostnaden ökar i motsvarande grad. Onödiga upplagerevideringar bör undvikas.

Med biträdande av motionerna hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 565 och II: 677, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa

a) att åtgärder vidtages för att befrämja övergång till lånesystem i stället för fria läroböcker i skoldistriktet med undantag av de böcker, som angivits i motionerna, och för att med tillämpande av andra i motionerna redovisade besparingsmöjligheter minska kostnaderna för läroböckerna;

b) att den i motionerna föreslagna ändringen i grunderna för ifrågavarande bidrag till kommunerna genomföres så att en besparing kan vinnas för budgetåret 1960/61 om 5 milj. kronor.»

2) av herrar *Ragnar Bergh*, *Skoglund* i Doverstorp, fröken *Karlsson* och herr *Heckscher*, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Utskottet delar motionärernas uppfattning därom att systemet med fria läroböcker nu är moget för avskaffande. I samband härmed bör det enligt reglerna för lärarlönebidraget utgående s. k. kompensationsbeloppet reduceras med den andel därav som avser det avlösta bidraget till fria läroböcker. Vid sådant förhållande skulle emellertid återstå ett så ringa kompensationsbelopp att det torde sakna betydelse för de enskilda kommunerna. Utskottet

förordar därför, att kompensationen i sin helhet avskaffas. Detta förutsätter att tillhandahållandet av fria läroböcker icke längre skall vara obligatoriskt för kommunerna.

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 565 och II: 677, med uttalande att tillhandahållande av fria läroböcker ej skall vara obligatoriskt för kommunerna i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga den ändringen i grunderna för lärarlönebidraget till kommunerna att avdragsbeloppet sättes till 957 kronor i hyresgrupp 1, 1 200 kronor i hyresgrupp 2, 1 380 kronor i hyresgrupp 3, 1 616 kronor i hyresgrupp 4 och 1 852 kronor i hyresgrupp 5, räknat per statsbidragsberättigande lärartjänst.»

3) av herrar *Ivar Johansson, Pålsson, Svensson* i Stenkyrka och *Gustafsson* i Kårby, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill erinra om att det nu utgående statsbidraget endast täcker en del av kommunens utgifter för läroböckerna — oavsett om kommunen tillämpar ett renodlat gåvosystem, ett blandat låne- och gåvosystem eller ett renodlat lånesystem. Frågan om vilket system som skall tillämpas är enligt utskottets mening av kommunal natur.

I motionerna föreslås, att åtgärder skall vidtas till främjande av övergång till ett med vissa undantag renodlat lånesystem samt att bidragskungörelsen skall ändras, så att statsbidraget fr. o. m. budgetåret 1960/61 skall utgå från kostnaderna för lånesystem. Härigenom skulle statsbidraget enligt motionärerna kunna sänkas med 5 milj. kronor. De föreslagna åtgärderna kan enligt utskottets mening befaras medföra en ökad utgiftsbelastning på kommunerna. Utskottet kan därför inte tillstyrka motionerna.

Ett fullföljande av de pedagogiska strävandena med bl. a. ökad tillämpning av differentiering inom klassens ram, nivågruppering etc. och därmed förenade krav på tillgång till ett rikhaltigare och mera differentierat läroboksmaterial kan beräknas medföra ökade kostnader för kommunerna. Det är enligt utskottets mening angeläget, att kommunernas kostnader kan förbilligas i största möjliga utsträckning. Då en del kommuner övergått till ett renodlat lånesystem, kan det enligt utskottets mening vara motiverat att genom en särskild undersökning söka utröna om möjligheter förefinnes till besparingar vid ett sådant system utan menlig inverkan på undervisningen. De besparingar, som härigenom kan uppnås, bör dock enligt utskottets mening inte föranleda ändring av nuvarande statsbidragsbestämmelser.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 565 och II: 677, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.»